

Kulturpolitisk program

Vedtatt av Sosialistisk Ungdoms landsstyre september 2020

Kulturpolitisk program

Vedtatt av Sosialistisk Ungdoms landsstyre september 2020

Forsidebilde:

Ekeland, Arne. *Frihetens søstre II*. 1958. Olje på lerret. 290 x 529 cm. Stortingets kunstsamling. Oslo. Foto tilhørende

Stortinget. <https://digitaltmuseum.no/021046829038/frihetens-sostre-ii-olje-pa-lerret>

Beskåret for tilpasning til sideformat.

SKAPE FOR Å DELE.....	4
TILGJENGELIGE KULTUROPPLEVELSER	5
Kunst	5
Museer	6
Litteratur	7
Scenekunst.....	8
Film og TV	8
Idrett	9
Digital kultur	11
Musikk	13
KULTUR I DIN HVERDAG.....	15
Kultur i det offentlige rom	15
Biblioteker	15
Fritidsaktiviteter	16
Kulturskole.....	18
Kultur i skolen.....	19
Den kulturelle skolesekken	20
Terapi	20
MANGFOLDIG KULTUR.....	22
Samisk kultur	22
Integrering og språk	22
Kultur i distriktet.....	24
Kulturarv.....	24
RETTFERDIG KULTUR.....	26
Arbeidsvilkår	26
Private aktører.....	27
Ytringsfrihet.....	28

Skape for å dele

Kultur har i all tid vært en sentral del av mennesket. Det er vår måte å uttrykke oss på, etterlate historier, gjøre inntrykk, skape følelser. Kulturen vi skaper sier noe om hvem vi er, hva vi tenker og hva vi føler. Gjennom kulturen har vi fått et arkiv av historier og tankegods fra andre tider. Vi bygger broer daglig med hjelp av kulturen, den gir oss større forståelse, mer kunnskap og innsikt og ikke minst bidrar den til å skape samhold. Når vi i dag lever under et kapitalistisk system som vil måle alle verdier i kroner og øre, behøver vi i enda større grad enn før å oppleve kultur som verdier som ikke kan kapitaliseres.

Noen ganger er kulturen støtende, den er vanskelig, mørk, trist og utfordrende. Andre ganger er den oppløftende, inspirerende og engasjerende. Begge deler utgjør en forskjell i verden, gjennom å minne oss på både det som er godt og det som er vondt, gjennom å hjelpe oss å få perspektivmangfold. For at denne perspektivrikdommen skal skje må alle ha tilgang til kulturen, både i form av å skape kultur, og oppleve kultur. I en befolkning der alle har lik tilgang på kultur vil forskjellene være mindre, og demokratiet sterkere.

Kulturens egenverdi er et grunnleggende prinsipp som må ivaretas. Vi skal ikke satse på kultur bare fordi det fremmer folkehelse. Vi skal ikke satse på kultur bare fordi det skaper arbeidsplasser. Vi skal ikke satse på kultur bare fordi det er forskjellsutjevner. Vi skal satse på kultur fordi kultur er viktig i seg selv. Kultur er et gode i samfunnet, og bred tilgang på kultur bør være like naturlig som bred tilgang på utdanning. Vi skal likevel ta med oss de positive ringvirkningene som kulturen har.

For å bryte med undertrykkende samfunnssystemer som rasisme, patriarkatet og kapitalismen må vi også bryte med den kulturen som bidrar til å opprettholde disse systemene. Kulturen er derfor et viktig våpen i vår målrettede ideologiske kvinne- og klassekamp for å bryte ned disse samfunnsstrukturene. I dagens samfunn sitter borgerskapet med definisjonsmakt over kulturen. Dette har gjort kulturen til en kommersiell arena som fremmer perverse markedsideal og opprettholder undertrykkende systemer. Gjennom en aktiv klassekamp vil Sosialistisk Ungdom være en aktør i arbeiderbevegelsens oppbygging av en sosialistisk arbeiderklassekultur. En slik kultur skal sprengne rammene til borgerskapets såkalte høykultur, den skal være grensesprengende, utforskende og fri.

Kultur skaper et alternativ til materialismen. I en ny og grønn verden må vi satse på kulturelle opplevelser heller enn materielt forbruk. Kulturelle opplevelser er uvurderlige, de har positiv innvirkning både på individet og på samfunnet som helhet. Vi må skape et kulturelt rom som er fritt for kommersiell definisjonsmakt, hvor det er folket og utøverne som bestemmer, ikke kapitalistene. Bare slik kan vi sikre et mangfoldig kulturliv som er tilgjengelig for de mange, ikke for de få.

Tilgjengelige kulturopplevelser

Kunst

Det å uttrykke seg visuelt har vært en viktig del av menneskers formidling i hele menneskehetens historie. Det har vært en måte å fortelle noe til omverdenen på, uten behov for tekst eller ord. Kunsten er en måte å forstå verden rundt oss på gjennom andres øyne. Derfor er det også viktig at kunsten gjenspeiler samfunnet vi lever i. For at dette skal være mulig må kunstneryrket bli tilgjengelig for alle som ønsker det.

I dag krever kunstneryrket at man er ressurssterk nok til å skrive søknader for å få støtte, at man klarer å dekke regninger, husleie, atelier og utstyr selv når kunsten ikke selges eller søknader ikke blir innvilget. Dette gjøres enten gjennom å ha stor sparekonto, deltidsarbeid, eller heltidsarbeid hvor kunsten skapes på fritiden. I tillegg er kunstnere avhengig av at kunsten blir kjøpt inn, og/eller blir vist på museer. Mange kunstnerspirer ender aldri opp med å leve ut drømmen om å skape kunst, og dette påvirker i størst grad de som allerede er ressursvake. Derfor må vi ha et nytt system som sikrer kunstnere stabil inntekt uavhengig av kommersiell suksess eller lommebok, slik at alle som ønsker det har en reell mulighet til å bli kunstnere.

Det er i tillegg viktig å tilrettelegge for at flere skal se på kunstneryrket som et reelt valg gjennom skoleløpet. Det er mange ulike måter å sikre dette på, blant annet gjennom å øke andelen kunst i undervisningen, presentere elevene for et mangfold av kunstneriske rollemodeller gjennom tilbud som den kulturelle skolesekken, og sørge for at rådgivere på alle norske skoler har kunnskap om hvordan man kan bli kunstner.

SU vil:

- Etablere et grunnstipend for alle som har fullført kunstnerutdanning gjennom fagskole eller høyskole.
- Sikre god geografisk spredning på kunstutdanninger innenfor et bredt spekter av kunstformer.
- Sørge for at rådgivere har god kompetanse på mulighetene for kunstutdanninger og økonomiske forutsetninger innenfor disse.
- Tilby kurs gjennom nav i søknadsskriving for kunstnere.
- Etablere kommunalt eide atelierer, kontorlokaler og kunstnerboliger i alle norske byer.
- Kartlegge årsaken bak frafall på kunstinstitusjoner i Norge.

Museer

Museums-Norge er stort, og med mange varierte tilbud. Alt fra kunst og historiske objekter til naturhistorie og teknologi er representert og de utgjør viktige arkiver for kulturhistorie, i tillegg til å utføre deres hovedoppgave: å skape kulturelle rom som er tilgjengelig for et bredt publikum. Museene jobber daglig med å skape gode formidlingstilbud, nye utstillinger og bedre kunnskap om kultur i samfunnet vårt. Dette arbeidet er sentralt for å tilgjengeliggjøre kultur for befolkningen, men økonomien setter ofte grenser for hvor mye man kan gjøre, og hvor mange man kan nå ut til.

De offentlig eide museene finansieres delvis gjennom statsbudsjettet, men de er også avhengige av fylkeskommunal eller kommunal støtte, private aktører og billettsalg for å klare å holde hodet over vann. Dette går utover både hva og hvem man stiller ut, hvordan museumsdriften organiseres og hvilke tilbud man kan gi. Vi i SU mener at museene må fullfinansieres av det offentlige og at dette må være et samarbeid mellom staten, fylkeskommuner og kommuner. I dag er mange folkemuseum i distriktene i veldig dårlig stand. Mugg, vannlekkasjer, og asbest trenger seg inn i magasinene til museene, og går på bekostning av kulturarven i distriktene. Derfor må en opprustning av museumsbygg prioriteres i hele Norge. I tillegg er det viktig å fjerne betalingsmuren rundt norske museer, for å sikre at alle, uavhengig av inntekt har tilgang på kulturopplevelsene museene har å by på. Hvordan de statlige midlene fordeles skal ikke styres av et geografisk hierarki, slik at vi sikrer stabil økonomi i alle landets museer. Det er i tillegg viktig å tilrettelegge for museer som ønsker å satse på minoritetskunst og -kultur gjennom en tilskuddsordning for disse.

Formidling er en av de mest sentrale aktivitetene i museene som tilgjengeliggjør kultur alle, derfor må det satses stort på varierte formidlingstilbud som gjenspeiler en mangfoldig befolkning. Innsamling av kunnskap til formidling gjør også museene til sentrale kunnskapssentre. Det er viktig at museene har en god kommunikasjon seg imellom for å utveksle erfaringer, kompetanse og kunnskap slik at vi kan ha et jevnt og godt tilbud i hele landet. Et viktig ledd i formidlingen er styrkede digitale formidlingstilbud, dette vil bidra til å gjøre kulturen tilgjengelig også for de som ikke bor i nærheten av museet.

SU vil:

- Styrke museenes posisjon som ytrings- og mangfoldsarenaer.
- Gjøre inngang på offentlige museer gratis for alle.
- Styrke arbeidet med digitalisering av museene.
- Fullfinansiere museene gjennom statlige, fylkeskommunale og kommunale midler.
- Opprette en tilskuddsordning for museer som treffer et mangfoldig publikum.
- Opprette en tilskuddsordning for museer som satser på minoritetskunst og -kultur.

- Styrke universell utforming i museene gjennom en stor satsing på tilrettelegging for blinde, hørselshemmede og rullestolbrukere.
- Bevilge midler til offentlige instanser som er øremerket til kulturelle opplevelser for offentlig ansatte.
- Sikre kulturarven i distriktene ved å prioritere en opprustning av museumsbygg i hele Norge.

Litteratur

Litteratur har mange viktige funksjoner i samfunnet. Blant annet styrker og sikrer det språket vårt: jo mer litteratur vi leser og hører desto større blir språkforståelsen vår. Litteratur gir oss i tillegg et rom å flykte til, hvor vi blir møtt med nye verdener, tankesett og mennesker. Gjennom å lese og høre mye, og variert litteratur kan vi bygge toleranse og mer forståelse, samtidig som det gir oss leseglede.

Leseglede er ikke noe som dukker opp av seg selv hos alle, vi vet at de som har foreldre som er glade i å lese med større sannsynlighet vil utvikle leseglede selv. Derfor må vi ha konkrete tiltak som tilrettelegger for at alle kan få ta del i den litterære verdenen. Vi må satse mer på prosjekter som Ungdommens kritikerpris, hvor videregående elever får muligheten til å bruke norsktimene til å lese og diskutere norsk samtidslitteratur, og i samarbeid med de andre deltakerne av prosjektet dele ut pris til den forfatteren de mener fortjener det. I tillegg må leseglede i litteraturen vies plass gjennom skolegangen, med fokus på at elevene selv skal få bestemme hvilke bøker de skal lese slik at de kan tilpasse leseropplevelsen til sin egen smak. Det er samtidig viktig at lærere velger litteratur som speiler tekstsamfunnet vi lever i, derfor må det være en bred representasjon av forfattere og teksttyper som blir lest i skolen.

Tilgangen på variert litteratur må økes, det holder ikke at vi bare har bred tilgang på bøker av norske og engelske forfattere. Vi må satse mer på å importere og oversette litteratur fra forskjellige land, også utenfor Europa. En større andel av disse oversettelsene må foregå på nynorsk, for å sikre bred tilgang på nynorsk litteratur. For å få nok oversettere til nynorsk er det viktig å opprette flere nynorskrettede utdanninger. Bare gjennom tilgang på et bredt litterært utvalg kan litteraturen være et virkemiddel for å forstå verden bedre. Som et ledd i dette er det viktig å jobbe for å oversette flere bøker til samisk, samtidig som man oversetter samiske bøker til norsk.

SU vil:

- Styrke ordningen som sikrer sjangerbredde innenfor litteraturen.
- Videreføre og styrke prosjekter som fremmer leseglede hos barn og unge.
- Vite større plass til aktivt arbeid for leseglede i skolen.

- At minst 25% av den oversatte litteraturen utgis på nynorsk.
- Øke støtten til oversettelse av bøker både til og fra samisk.
- Endre støtteordningene for litteratur for å sikre at det er kvalitet, og ikke kommersielle krefter som bestemmer hva som blir utgitt.
- Etablere et startstipend for forfattere.
- Styrke Lydhør-appen ved å tilgjengeliggjøre flere lydbøker til de med lesevansker

Scenekunst

Scenekunst produseres og formidles både av institusjoner og av frie grupper. Lokaler er viktig for at scenekunsten kan skapes og vises. De store institusjonene har ofte egne lokaler, mens de frie gruppene har ofte dårlige eller ingen lokaler. Dette gjør det vanskelig å jobbe med kunsten sin. Det burde finnes lokaler for alle som ønsker å jobbe med scenekunst, uansett alder og nivå. Mangel på lokaler gjør også at mange plasser ute i distriktene ikke får tilgang på de turnerende virksomhetene, da det er mange store oppsetninger med utstyr som krever et rom som er laget for teater. Til oppsetninger som ikke har dette kravet burde man kunne tilby gymsaler eller lignende som et alternativ.

Det er ofte et mål om høy kvalitet og det å nå et stort publikum. Dette målet er vanskelig om man ikke er blant de store og populære institusjonene. De som jobber med litt mer alternativ scenekunsten sliter med å få økonomien til å gå rundt. Her trengs det flere støtteordninger så også de mindre populære prosjektene får tilgang på midlene. Mange som driver med scenekunst er også frilansere, og å være frilanser medbringer økonomisk ustabilitet og en usikker hverdag. Man er avhengig av å hele tiden ha et prosjekt å jobbe med for å sikre inntekt.

SU vil:

- Videreføre og styrke støtten til Skuespiller- og danseralliansen som sikrer frilansere inntekt og sosiale rettigheter.
- Styrke turnévirksomheten for de turnerende teatrene og virksomhetene.
- Støtte prosjekter som fokuserer på, og løfter fram minoritetskultur og minoritetsutøvere.
- At scenekunstinstitusjonene får kompensasjon for lønns- og prisvekst.
- Ha universell utforming innenfor scenekunsten hvor det stilles krav til at billett til ledsager skal være gratis, og oppsetninger skal ha syns- og tegnspråktolk.

Film og TV

Et medium som konsumeres mye er film og tv. Gjennom film kan vi oppleve ulike fortellinger gjennom et audiovisuelt medium. Film brukes også til å fortelle om viktige aspekter ved vårt eget samfunn, og kan åpne våre perspektiver. I dag er det mange

muligheter for å se mange ulike titler gjennom ulike strømmetjenester, men fortsatt er det en udemokratisk industri. Å dra på kino og oppleve ny film er dyrt. I tillegg er det mange deler av Norge som ikke har en lokal kinosal. Det er viktig at flere folk skal ha mulighet til å kunne dra ut av hjemmet og oppleve nye filmer uten at man må dra for lang, eller at det skal være for dyrt.

Film og TV er også et viktig medium for at man skal få sympati med mennesker i ulike situasjoner enn en selv. Dette er et mektig virkemiddel for å fremme fortellinger av og med minoritetsgrupper. I dag er industrien enda dominert av fortellinger som omhandler fortellinger for og av hvite, heterofile cis menn. Det er vanskelig for nye regissører og ideer å komme inn i kinosalene. Det er viktig å støtte opp mot regissører, skuespillere, skribenter og medvirkende av minoritetsbakgrunn. Det er viktig å løfte film og TV som kommuniserer disse fortellingene på en riktig måte. Film både speiler vårt samfunn og skaper det. Det er derfor viktig å fremme film som utfordrer det allerede etablerte.

SU vil:

- Gi mer støtte til norsk filminstitutt for å bygge opp regissører med minoritetsbakgrunn.
- Senke prisen på kinobilletter i Norge.
- Gi mer støtte til kinoer for å vise alternative filmer.
- Gi støtte til kinoer for å vise frem flere filmer som verken er norsk- eller engelskspråklige.
- Støtte Norsk filminstitutt for å lage flere filmer om samisk historie, språk og kultur.
- Gi mer støtte til at NRK skal lage fiksjonelle serier og filmer som skal være tilgjengelige på NRK TV.
- At norske kinoer skal vise flere klassiske filmer, både norske og utenlandske, til en betydelig redusert billettpris.

Idrett

Idrett har alltid vært en sentral del av arbeiderbevegelsen, med formål om at alle, uavhengig av klassebakgrunn, skulle få delta i idretten. På tidlig 1900-tallet opprettet arbeiderbevegelsen egne idrettsforeninger for å sikre arbeiderklassen et tilbud, og siden andre verdenskrig har vi fortsatt å kjempe for å beholde dette.

Vi møter alle idretten i løpet av livet. Gjennom alt fra gymtimer på skolen og fotballsparking på løkka, til skigåing i lysløypa om vinteren og badminton i hagen om sommeren, får vi bruke hodet og kroppen til å utforske aktiviteter individuelt og gjennom lagspill. Det er et mål for folkehelse at alle har et positivt forhold til fysisk aktivitet, kropp og trening. Barneidrett og dans er en av våre viktigste virkemidler for å nå dette målet. For å kunne gi

flere tilbud om aktivitet må man bygge flere idrettsanlegg, så alle som ønsker det får tilgang på et egnet sted.

På tross av innsatsen til de frivillige heltene sliter mange klubber økonomisk. Banen må vedlikeholdes, utstyr kjøpes inn, og alle oppgaver kan ikke løses med dugnad. Dette fører til at klubbene blir tvunget til å ta inn penger fra foresatte.

Hvert år betaler foreldre store summer for barnas idrettsaktiviteter. I 2019 var prislappen på idrett gjennomsnittlig 10.476 kroner per barn hvert år. Da er det ikke rart at nesten hver tredje forelder innrømmer at de enten har valgt å ta barna sine ut av en idrett fordi det er for dyrt, eller latt være å introdusere barna for visse idretter av samme grunn.

Dette skaper et skille mellom de som har foreldre med råd, og de som ikke har det. De som ikke har foreldre med råd taper sosialt nettverk og et godt forhold til fysisk aktivitet. Det er urettferdig. Sosialistisk Ungdom mener at det skal være gratis å delta i barne- og ungdomsidrett. Skal vi få til dette må fellesskapet ta ansvar gjennom å legge til rette for barneidretten og bruk av offentlig midler. Da må det også stilles krav til idretten.

Idrett handler om mye mer enn konkurranse. Mange unge slutter i idrett etterhvert som de blir eldre. Når mange slutter så privatiseres gjerne trening til treningssentre, som ikke er den samme fellesarenaen. For å forebygge frafall i idretten må det skapes et godt tilbud for de som ikke ønsker å satse, men som vil drive med idrett på et lavere nivå. Ungdom må få kunne påvirke hvordan idrettsklubbene drives og få innflytelse på hva slags tilbud idrettsklubbene skal ha. Dette er viktig for å kunne gi unge et positivt forhold til kropp og trening, og for å sikre god folkehelse i befolkningen.

Alt for mange opplever kroppspress, homofobi, sexisme, rasisme og seksuell trakassering i idrettssammenheng. Foreløpig vet vi lite om omfanget. Det er viktig å kartlegge dette, så man kan utarbeide treffende tiltak for å sikre trygge og tilgjengelige idrettstilbud for alle.

Frivillighet er bra og er en avgjørende del av idretten, men når målet er at alle har et positivt forhold til fysisk aktivitet, kropp og trening er det viktig at de som underviser barn og unge har kompetanse til å gjøre dette. Å ha ukvalifiserte trenere kan skape ubehagelig opplevelser med trening og kropp. Det å være en god trener handler ikke bare om å ha gode kunnskaper om idretten du er trener i, men også å ha gode pedagogiske egenskaper og vite hvordan man kan lære barn og unge gode verdier som varer livet ut. Det bør derfor settes krav til de som er trenere i barne- og ungdomsidretten for å sikre god påvirkning på barna. Idretten skal være en folkestyrt arena, fri for kommersielle aktører. Sosialistisk Ungdom vil bevare og utvide den medlemsstyrte idretten.

SU vil:

- At flere kommuner skal låne ut utstyr til tur- og friluftslivsaktiviteter.
- Gi økt tilskudd til idrettsklubber med tilrettelagte tilbud for barn og unge med funksjonsnedsettelse.
- Utforme tilskuddsordningene til idretten slik at de treffer aktiviteter som alle kan delta på, og baner og løyper som lages med hensikt om fri bruk.
- Idrett skal være gratis frem til fylte 18 år.
- Bruke idretten til å bygge broer mellom samfunnslag ved å styrke samarbeidet mellom idrettsklubbene og asylmottak, NAV, frivillighetsentralene og institusjoner innen rus og psykiatri.
- Vurdere om idrettsfritidsordningene som flere idrettsklubber tilbyr barn etter skoletid kan supplere de kommunale skolefritidsordningene.
- Ungdom skal sikres representasjon og medvirkning i idrettslagene.
- Utvikle kompetansekrav til trenere i samarbeid med fagfolk.
- Ha mer forskning på-, og kartlegging av spiseforstyrrelser, rasisme, homofobi og seksuell trakassering i idretten, sånn at mest mulig treffsikre tiltak mot det kan iverksettes.
- Jobbe for likelønn mellom mannlige og kvinnelige toppidrettsutøvere gjennom å stille betingelser i tilskudd til idrettsforbundene.
- Forby bruk av gummigranulat på utendørs kunstgressbaner.

Digital kultur

Digital kultur har aldri vært så utbredt som det er i dag. For flere og flere barn og unge utgjør den digitale møteplassen en viktig arena for å dyrke fritidsinteresser, være sosial og få nye venner. Likevel anerkjennes ikke digitale uttrykk på lik linje med tradisjonell kultur. Organisasjoner som driver med gaming og andre utradisjonelle fritidsinteresser opplever i dag problemer med å finne lokaler. Mange flerbrukshaller er ikke tilpassa annet enn sport, og hvis en finner egne lokaler opplever mange å ikke få leie fordi utleier ikke forstår behovet. Mange datatreff og lignende arrangementer har måttet stenge dørene som et resultat av synkende deltakertall og forskjellsbehandling fra det offentlige. Bredden av kulturen og frivilligheten er blitt svekket. Arenaer som dyrker ungdommers fritidsinteresser må anerkjennes som kulturarenaer, og gaming må anerkjennes som en sport, næring og kunstform.

Gaming har positive effekter på reaksjonsevne, språkferdigheter, sosiale ferdigheter, strategisk planlegging og økonomisk forståelse, og legger til rette for kreativ utfoldelse og innovasjon. For enkelte kan gaming også være en inngang til jobb senere i livet, for eksempel innenfor spilldesign, programmering, reklame, film- og lydproduksjon, eller som profesjonell gamer.

Gaming er i stadig utvikling, og det gjør at det oppstår forskjeller mellom de som har råd til de nyeste spillene og det mest oppdaterte utstyret, og de som ikke har det. Derfor er det

viktig at bibliotekenes innkjøpsordning styrkes med flere økonomiske midler for å gi flere tilgang til den digitale kulturen. Bibliotekene må også ha et særlig ansvar for å løfte norskproduserte spill og den norske spillindustrien.

Norsk spillutvikling ligger i dag under Norsk Filminstitutt, og bransjen er dårlig finansiert fordi den konkurrerer om de samme økonomiske midlene som filmbransjen. Internasjonalt har bruken av «lootboxer» i spill vokst fram, en slags gamblinglignende modell hvor spillerne får fordeler av å bruke penger på tilleggsinnhold, på tross av at spillet i seg selv ofte er gratis. Særlig barn lures til å bruke betydelige summer digitalt uten å forstå konsekvensene av det. For å kunne konkurrere med det internasjonale markedet er lootboxer blitt stadig vanligere også i norskproduserte spill. Vi må sikre at bransjen får egne støtteordninger for å kunne motvirke denne utviklingen, slik at såkalte «pay to win»-ordninger i spill kan forbys.

På tross av at rundt 50% av gamere er jenter, er det stor forskjell mellom kjønnene når det kommer til representasjon i spill, deltakelse på datatreff og hvor akseptert interessen er. Spillindustrien er betydelig mannsdominert og spill markedsføres oftest mot menn. Det eksisterer et bilde av at digital kultur i stor grad er en «guttegreie». Vi må sette inn tiltak mot kjønnsforskjellene slik at alle kjønn kan få muligheten til å dyrke sine interesser.

Digital kultur har i lang tid blitt overlatt til kommersielle aktører og fått lite plass i offentligheten. Med fremveksten av E-sport har streaming og andre nettbaserte produksjoner blitt mer populære, og framtidens arbeidsliv kommer til å etterspørre stadig mer digital kompetanse. Enkelte skoler tilbyr i dag E-sport som spesialisering innen toppidrett eller som valgfag, men det er viktig at dette tilbudet finnes over hele landet. Valgfagordningen, samt den yrkesfaglige opplæringen, bør også utvides til å omfatte flere digitale fagretninger.

SU vil:

- Likestille digital kultur med tradisjonell kultur.
- Anerkjenn gaming som en sport, næring og kunstform.
- Styrke samarbeidet med organisasjoner som jobber for-, og med digital kultur.
- Skille ut dataspill-delen av Norsk Filminstitutt til å bli et eget Norsk Dataspillinstitutt.
- Opprette en egen støtteordning for spillutvikling i Norge.
- At digital kultur vektlegges mer i eksisterende tilskuddsordninger.
- Forby salg av prestasjonsfremmende «lootboxer» i spill.
- Styrke satsningen på digital kultur som spesialisering og valgfag i skolen, og utvide tilbudet til å omfatte flere fagretninger som 3D- modellering, animasjon og webdesign.
- Integre flere digitale fagretninger i den yrkesfaglige opplæringen.

- Opprette en digital portal for utlån av lokaler.
- At det legges til rette for å kunne møte behovene til flere typer fritidsinteresser når det bygges nye flerbrukshaller og kulturhus.
- Bekjempe utleiediskrimineringen i offentlig sektor, og kreve at kommuner stiller idrettshaller og lignende til disposisjon til å arrangere datatreff.
- Legge til rette for et mer likestilt gamingmiljø med holdningsskapende arbeid, og sikre at gamingmiljøet er et trygt sted for alle kjønn.
- Styrke institusjoner for spillutvikling som folkehøyskoler og høyere utdanningsinstitusjoner.
- Spillutvikling skal være et tilgjengelig fritidstilbud.
- Spillutvikling bør være et tilgjengelig programfag som en del av realfaglig løp.
- Sørge for at kommersiell interesse ikke tar overhånd i gamingmiljøet ved å etablere flere offentlige tilbud hvor ungdom kan møtes og spille, for eksempel på grupperom på bibliotekene.
- Utleie av offentlige bygg må skje på like premisser, der all ungdomskultur bli ivaretatt, uavhengig av interesseområde.
- Kulturrådets festivalstøtte bør innrettes på en uttrykksnøytral måte, slik at også dataparty og spillfestivaler kan søke på den.

Musikk

Musikk er vår mest utbredte kunstform, og er en del av kulturen mange benytter seg av daglig. Musikk-Norge har et stort mangfold av dyktige musikere, dette er en viktig verdi for det kulturlivet vårt, og det er viktig å ivareta og oppmuntre til fortsatt og utviklet aktivitet i alle deler av musikklivet. De siste tiårene har musikkmarkedet blitt stadig mer strømlinjeformet, og de tre største plateselskapene kontrollerer to tredjedeler av internasjonalt musikk salg. Massenens kulturkonsum styres i stor grad av kommersielle interesser, og det er vanskelig for uavhengige musikere og plateselskaper å trenge gjennom støyen. Derfor vil vi øke støtten til det frie musikklivet, og øke støtten til helårsarrangører, uavhengige plateselskaper og senke terskelen for å motta støtte fra Kulturrådet.

Strømmerevolusjonen har gjort det vanskelig å tjene penger på å lage musikk. Musikere må derfor belage seg på inntjening gjennom et konsertmarked som blir stadig smalere, hvor flere og flere uavhengige aktører må legge ned driften. I praksis er det kun de aller største artistene som kan tjene penger på digitalt musikk salg og strømming, og dette bidrar til at færre små artister kan leve av musikken og at lytterne får mindre å velge mellom.

Ved å innføre en progressiv fordelingsmodell for strømmetjenester, hvor hver avspilling blir mer verdt i det nedre sjiktet og mindre i det øverste, kan vi bidra til å jevne ut utbetalingene for avspilling og gjøre tilværelsen lettere for uavhengige artister.

Det er viktig å støtte også den frivillige og amatørmessige delen av musikk-Norge, og dette vil vi gjøre gjennom å tilrettelegge for gode lokale tilbud. Artistspirer vokser ikke bare i byene, men i hele landet. Derfor vil vi jobbe for å øke andelen øvingslokaler i distriktene, få på plass flere mindre konsertlokaler og styrke kulturskolen slik at de som ønsker å skape musikk får muligheten til det. I tillegg vil vi støtte opp om lokale musikkfestivaler slik at det er varierte tilbud for livemusikk, også i distriktene.

Skolekorps er en viktig del av å involvere barn og unge i musikkverdenen. I tillegg er korps en arena hvor barn og unge lærer om solidaritet og dugnadsånd. For mange er dette springbrettet inn i en karriere som musiker, og vi må jobbe for å sikre at dette er et tilgjengelig og godt tilbud for alle. Det må sikres penger til utlånsordningene for instrumenter, og vi må sørge for at instrumentvalget foregår gjennom at barna får prøve ulike instrumenter før de velger hovedinstrument. Dette vil motvirke kjønnsubalanse i instrumentvalg og sikre at barna kan få en bedre følelse for hvilket instrument de selv ønsker å spille på.

SU vil:

- Støtte lavterskel tilbud for amatørmusikere i alle aldre.
- Øke andelen øvingslokaler i distriktene.
- Sørge for at alle kulturhus har scener amatørmusikere kan holde konserter ved.
- Bevilge økt støtte til lokale musikkfestivaler.
- Særlig støtte musikkfestivaler som løfter frem kvinner og minoritetsutøvere, og som har lavt karbonavtrykk og høy materialgjenvinning.
- Øke støtten til tiltak som NRK P3s *Urørt*, som jobber for å fremme ukjente musikere.
- Øke støtten til skolekorpsene og utlånsordninger for instrumenter.
- Sikre en instrumentsutvelgelsespraksis i skolekorps hvor barna får prøve ulike instrumenter før de velger hovedinstrument.

Kultur i din hverdag

Kultur i det offentlige rom

Kunsten vi møter i det offentlige rom kan oppfordre oss til å tenke og være med på å utfordre verdensbildet. Men den kan også veldig ofte bare være forvirrende og uforståelig. Å dekorere lokaler med kunst er viktig for å skape estetiske rom. Estetiske rom gir inspirasjon og kan fremme effektiviteten på arbeidsplassen eller i skolene. Offentlig kunst er viktig i og med at dette er en kunst som er tilgjengelig for alle. Det finnes kunst så og si overalt hvor vi omgås. Den er med på å skape en atmosfære i området eller bygget det befinner seg i.

Parker er en fin arena for kulturelle tilbud, og er i stor grad et fint møtepunkt for mange. Mange parker har ikke gratis toalett tilgjengelig. En del parker har gratis pissoar, men toalett mot betaling. Parkene skal være tilgjengelig for alle, derfor er det viktig at parkene har gratis toaletter. Vi burde også bruke parkene aktivt for å skape lokale kulturtilbud som er gratis. Dette skaper lokale lavterskel tilbud og bringer liv til lokalsamfunnet.

SU vil:

- At den offentlige kunsten ikke er fremmedgjørende, og at utvikles digitale formidlingstilbud for offentlig kunst.
- Minst 50% av all kunst som kjøpes inn til offentlige kulturbygg skal være fra kvinnelige kunstnere.
- At alle større parker skal ha gratis toaletter og handikaptoalett.
- Styrke arbeidet med synliggjøring av offentlig samisk og kvensk kunst og historie.
- Bruke det offentlige rommet til å fremme lokale helter og lokal historie, der særlig kvinner og andre som ellers marginaliseres, blir synliggjort. Statuer av kvinner burde i like stor grad som statuer av menn være påkledd.
- Legge til rette for lovlig grafittkunst i det offentlige byrom, blant annet ved å lage taggevegger hvor kunstnere kan tagge uten å gjøre skade på eiendom.

Biblioteker

For at litteraturen skal kunne utøve sine viktige samfunnsfunksjoner må vi ha en politikk som sikrer en bredde i den litteraturen vi har tilgang til. De norske bibliotekene gjør en stor del av denne jobben ved å gi alle tilgang til litteratur, samt kulturelle tilbud som foredrag og arrangementer. Det er stor dekning av biblioteker i Norge, men de er i en utsatt posisjon fordi de opplever stadig kutt i bevilgningene som gjør at mange biblioteker utenfor region- eller kommunesentrum risikerer å legge ned, eller får svært begrenset åpningstid. Dette gjør at mange i realiteten ikke får tilgang på biblioteker. Dette kan ikke fortsette.

Bibliotekene må få en styrket økonomi slik at de kan fortsette å være en gratis og tilgjengelig arena for kultur.

Bibliotekene må jobbe for å gjenspeile befolkningen i lokalsamfunnet sitt, og skape tilbud som er aktuelle for de som bor der. Dette innebærer økt satsing på litteratur for aktuelle minoriteter, kulturarrangementer, økt digitalisering og bredere tilgang på innhold. Stadig nye medier innlemmes i bibliotekene og dette arbeidet må styrkes. Vi må sørge for bred tilgang på spill til PC og konsoll både fysisk og digitalt. I tillegg burde bibliotekene tilby utlån av utstyr for fritidsaktivitet, slik at flere kan ta del i både organisert og fri aktivitet uten å måtte bruke penger på utstyr.

Skolebibliotekene må ta et ekstra ansvar for å jobbe for leseglede hos barn og unge. Vi må sikre at alle skoler har tilgang til et godt bibliotek med bibliotekar, og at de har nok støtte til å ha et variert lesetilbud på språk som reflekterer både elevmassen og fremmedspråkfagene.

SU vil:

- Øke støtten til norske biblioteker og skolebiblioteker, slik at flere får et reelt bibliotektilbud.
- At bibliotekene arbeider for å gjenspeile befolkningen i lokalsamfunnet gjennom litteraturtilbudet og språkmangfoldet.
- Låne ut spill til PC og konsoll, og spillutstyr på norske bibliotek. Bibliotekenes innkjøpsordning for dataspill er god, men trenger flere midler, og mer fokus på norskutviklede spill.
- Utvikle bibliotekene med sikte på å låne ut mer enn bøker gjennom en utstursordning for utstyr til fysisk aktivitet, men også med å være bredere kulturformidlere, spesielt på mindre steder.
- Stille krav til kvaliteten på skolebibliotekene og sørge for at alle skoler har et tilbud.

Fritidsaktiviteter

Fritidsklubber er et tilbud som gir unge en egen arena for å tilbringe tid sammen uavhengig av sosioøkonomisk og kulturell bakgrunn. Fritidsklubbene kan tilby et bredt spenn av aktiviteter, i tillegg til å være et sted ungdommer kan møtes for å tilbringe tid sammen. Det er viktig at klubbene er ungdomsdrivet, og har fokus på å være arenaer med nulltoleranse for diskriminering. Dette har flere fordeler: det gir ungdom mulighet til å få arbeidserfaring, det er med på å utjevne forskjeller, gi ungdom meningsbærende aktiviteter, mestringsfølelse og et trygt tilfluktssted om de har det vanskelig hjemme. Dette er viktig for å fange opp ungdommer slik at de har en givende aktivitet å drive med og et trygt sted å være. På denne måten motvirkes negativ gjeng- og voldskultur. Det må også være en trygg

voksen tilstede, en ungdomsarbeider med interkulturell kompetanse som sørger for at det er en trygg arena, og har god kontakt med Barne- og ungdomspsykiatrisk klinikk (BUP), utekontaktordningen, SLT- koordinator og andre lavterskelordninger rettet mot unge slik at de ungdommene som har ekstra utfordringer har god tilgang på hjelp.

Fritidsklubbene må etableres der ungdommen faktisk bor, slik at tilbudet er tilgjengelig for så mange som mulig. For å sikre gode aktivitetstilbud så er det avgjørende at barn og unge selv får makt til å bestemme over egne fritidstilbud. Derfor skal ungdomsråd og styret i fritidsklubber få rett til reell medbestemmelse over hvordan aktivitetstilbud i kommunen skal utformes. Et eksempel på dette er Fredrikstad kommune, som har opprettet et eget aktivitetsråd med ungdom. Ungdommene disponerer selv en sum penger de kan bruke på å utvikle de fritidstilbudene som dekker behovene deres lokalt.

Den borgerlige regjeringen har foreslått en ordning med fritidskort til barn, der det utbetales en sum med penger i året som utelukkende kan brukes på faste, organiserte fritidsaktiviteter. SU mener heller at tilbudet skal være tilgjengelig og gratis for alle, heller enn å opprette en byråkratisk ordning. Regjeringens forslag vil ikke gjøre noe med de ulike terskelene for deltakelse, og pengene som settes av er ikke i nærheten av nok.

Det finnes flere barrierer til deltakelse i fritidsaktiviteter. Gjennomgående ser man at foreldre fra middelklassen sender barna sine til organiserte fritidsaktiviteter. Det handler både om økonomi og kultur. Det må være enkelt å få informasjon om ulike tilbud, skolene må ta en aktiv rolle i å inkludere barn og unge i aktiviteter i og etter skoletid og tilgjengeligheten kan økes gjennom gratis transport til og fra aktiviteter.

For å viske ut klasseskillene i tilgang til og bruk av fritidsaktiviteter må både fritidsklubbene og andre lavterskeltilbud få høyere kvalitet gjennom økt offentlig finansiering og de organiserte aktivitetene må bli gratis og mer tilgjengelig for alle. Alle skal ha rett til en meningsfylt fritid!

SU vil:

- Øke kvaliteten i de kommunale fritidsklubbene.
- Staten skal finansiere fritidsaktiviteter, både organiserte og uorganiserte, slik at disse blir gratis eller svært rimelige.
- Barn og unge skal sikres reell medbestemmelse over fritidstilbud i kommunen.
- Det skal bevilges mer midler og ressurser til å starte opp flere lokale prosjekter der ungdom selv får bestemme over utviklingen av fritidstilbud i sin kommune.
- Lovfeste at alle kommuner skal ha bred dekning av ungdomsdrevne og kommunale fritidsklubber.
- Styrke kommuneøkonomien for å hindre at økte kutt går utover fritidstilbudene for ungdom.

- Jobbe for at fritidsklubbene har et bredt kulturelt tilbud hvor ungdom kan få prøve å skape kultur selv.
- At alle fritidsklubber har et samarbeid med Barne- og ungdomspsykiatrisk klinikk (BUP), utekontaktordningen, SLT- koordinator og andre lavterskelordninger rettet mot unge.
- At alle fritidsklubber har nulltoleranse for diskriminering, seksuell trakassering, rasisme og mobbing.
- Alle kommuner bør ha et variert aktivitetstilbud av høy kvalitet til barn og unge i skoleferiene.
- Opprette et gratis nasjonalt kulturkort for ungdom som gir halvpris på kulturelle opplevelser som konserter, kinobilletter, teater og opera.

Kulturskole

Kulturskolen gir barn og unge mulighet til å finne og formidle egne kunst- og kulturuttrykk. Kulturskolen skal være for alle, men mange holdes likevel utenfor. På grunn av for høye priser er det ikke alle som har mulighet til å delta. Enkelte steder er det også lange ventelister. Det trengs flere lærere i hele og faste stillinger. Uten lærere kan man ikke korte ned på ventelistene, samtidig som det er vanskelig å få til et bredere og variert tilbud uten lærere. De ulike kommunene i Norge er forskjellige, det vil derfor være variasjon i hvilke tilbud som ønskes. Kulturskoletilbudene burde derfor i større grad tilrettelegges ut ifra etterspørselen lokalt. Vi må styrke samarbeid mellom kulturskolen og skolen, og bruke skolen som en arena til å informere om de ulike mulighetene og tilbudene, samt å innhente informasjon om hvilke tilbud elevene savner.

SU vil:

- Gjøre kulturskoletilbudet gratis.
- At det utarbeides en nasjonal forskrift for kulturskolen.
- At kulturskoletilbudet utvides, både geografisk, og når det gjelder sjangre.
- Stimulere kunstnere med minoritetsbakgrunn til å bli kulturskolelærere.
- Tilrettelegge for at kulturskolen samarbeider med skolen for å kartlegge hvilke tilbud det er ønske om blant elevene og bruke denne informasjonen til å forme det lokale kulturskoletilbudet.
- Ha en endring i kulturskolens praksis til gruppebaserte timer hvor elevene prøver ulike instrumenter før de velger hovedinstrument.

Kultur i skolen

Skolen er en viktig arena for utjevning av forskjeller, og som institusjon burde den brukes i større grad for å gi elevene en grundigere innføring i kulturforståelse. Ved å ha et godt utgangspunkt for å forstå kultur vil elevene være mer rustet til å forstå verden rundt seg. I dag har norske skoleelever kulturutdanning tilgjengelig gjennom Den kulturelle skolesekken, musikk, kunst og håndverk, og litteraturdelen av norsk- og engelskfagene. Her får elevene mulighet til å oppleve scenekunst, konserter eller utstillinger, de lærer å skape ting selv, og de lærer om den litterære kanon. Dette er avgjørende for å gi barna våre tilgang på kulturen, men tilbudet må utvides.

Kulturen i skolen må gjenspeile samfunnet vi lever i, det er viktig at alle stemmer slipper til. Norskundervisningen preges av representasjon av mannlige forfattere til tross for at det ikke er mangel på viktige kvinner som kunne vært fremhevet. I tillegg er det en sterk tendens av et kjønnshierarki i norskfaget ved at lærebøkene systematisk vektlegger gutters leseinteresser i litteraturen. Som en del av et kulturelt kompetanseløft i skolen må også et feministisk perspektiv ivaretas, og der det er relevant bør det etterstrebes å et ha bredt mangfold av minoritetsstemmer. For å sørge for at lærebøkene representerer den brede tekstkulturen i samfunnet og en mer likestilt forfatterrepresentasjon, må den statlige godkjenningsordningen for lærebøker gjenopprettes, med sikte på å iverksette bedre representasjon av kvinner i lærebøkene

SU ønsker å styrke andelen kultur og bruk av kulturelle virkemidler i den norske skolen. Samfunnsforståelse er tett knyttet opp mot forståelse av samfunnets kulturelle uttrykk og de kan brukes for å forsterke hverandre. Lærerne våre må ha tilstrekkelig kulturell kompetanse, slik at de kan benytte visuelle og auditive virkemidler i undervisningen og snakke med elevene om de kulturelle opplevelsene de får gjennom tilbud som DKS. Dette vil ikke bare fremme elevens kulturforståelse, men også styrke forståelsen for stoffet de jobber med.

SU vil:

- Øke andelen praktiske og estetiske fag i skolen.
- Sette krav om andelen kvinner og minoriteter i kulturoppfølgingen.
- At det i større grad skal benyttes kulturelle uttrykk i undervisning.
- At alle studenter i lærerutdanningene må bli kjent med hvordan de kan bruke kultur i undervisningen, og de mulighetene som finnes i DKS og kulturskolen.
- At den kunstneriske, musikalske og litterære kanon evalueres med sikte på å inkludere flere kvinner.
- Øke andelen timer med lettere fysisk aktivitet både på grunnskolen og på videregående.

- Gi reisestøtte til utdanningsinstitusjoner som utdanner kulturarbeidere slik at de kan dra ut til landets videregående skoler og informere om de tilbudene som eksisterer innenfor kulturutdanning.

Den kulturelle skolesekken

Den kulturelle skolesekken (DKS) er et viktig middel for å gi barn tilgang på kulturelt innhold på skolen, uavhengig av lommebok og adresse. Dette er en arena hvor barn møter kunst og kultur av alle slag, og det kan være med på å dyrke en interesse for kultur videre i livet. DKS er et landsomfattende tilbud, likevel er det store forskjeller i praksis. I sentrale strøk med enkel tilgang til store museer er dette en naturlig del av opplegget, mens i mindre sentrale strøk kan det være mer fokus på turnerende teaterforestillinger og musikkinnslag.

Noen steder hvor DKS er nedprioritert på skolene vil det komme innslag som elevene kanskje ikke forstår, og som heller ikke blir snakket om i fellesskap etter endt forestilling. Dette motvirker DKS sitt opprinnelige mål om å utjevne forskjeller i kulturell forståelse, ettersom noen vil forstå mye av det de har opplevd, mens andre vil forstå lite eller ingenting. Hvis DKS skal gi alle barn reell tilgang på kulturelt innhold må opplegget også formes rundt et mål om å skape økt forståelse, og en arena for diskusjon og utvikling. Derfor er det viktig at DKS blir et helhetlig tilbud som gir grunnlag for diskusjon. Variasjon er naturlig, men kvaliteten skal være den samme: barna skal sitte igjen med en god opplevelse og følelse av forståelse. De økonomiske rammene for DKS har stått relativt uforandret, til tross for økt etterspørsel og dette påvirker både kvaliteten på opplegget i distriktene, men også arbeidsvilkårene til de som jobber med DKS.

SU vil:

- Gjøre DKS til et helhetlig tilbud som inkluderer samtaler og diskusjon med lærer etter endt opplegg.
- Skape stabile økonomiske rammer for DKS generelt, og de ansatte spesielt.
- Utvide DKS-tilbudet til å gjelde for barnehager.
- Utvide DKS-tilbudet til å inkludere flere typer opplegg, også i distriktene. Dette kan inkludere workshops med kunstnere, kunsthåndverkere, musikere, dansere og skuespillere, større mulighet til å reise til museer i nærliggende byer og besøk til kulturelle minnesmerker med formidler.
- Øke andelen flerkulturelle tilbud i DKS til 30%.

Terapi

I tillegg til å ha egenverdi vet vi at kunsten har helsefremmende egenskaper. Kunstproduksjon og kulturelle aktiviteter som ikke knyttes til prestasjon kan bidra til å gi mestringsfølelse. Det må forskes mer på hvordan man på best mulig måte kan anvende kultur i terapi, men den forskningen som eksisterer indikerer tydelig at det har gode

effekter. Det å uttrykke seg kunstnerisk, eller å se seg selv i en større kulturell sammenheng er med på å styrke selvfølelsen til pasienter.

Mange unge utsettes for mye stress og press i løpet av skolegangen som kan føre til at de sliter med dårlig selvbilde, og vi vet at dette rammer jenter aller verst. Dårlig selvbilde og mangel på kontroll i hverdagen kan for mange føre til spiseforstyrrelser og problemer knyttet til trening. Komplekser ved trening er viktig å ta tak i, for helsa er det viktig å bevege kroppen sin, men å trene på en sunn måte er vanskelig når trening blir knyttet til tvang og umulige mål om vekttap. Derfor må vi satse på tilbud for fysisk aktivitet gjennom lek og moro med fokus på å være i bevegelse på en sunn og helsefremmende måte, hvor det ikke handler om hvor lenge, hardt eller bra man trener.

Vi må satse på flere kulturtilbud og -tiltak i helsesektoren som et ekstra ledd i behandlinger. Vi må få aktivitører, som jobber med å skape aktivitet primært innenfor eldreomsorg, inn i alle ledd av helsesektoren. Gjennom aktivitørene kan vi skape aktiviteter som handler om andre ting enn sykdomsforløpet for de som er i behandling, og det kan både hjelpe som et ledd i behandlingen og gi et viktig avbrekk. I tillegg må vi utdanne flere kunst-, uttrykks- og musikkterapeuter som kan jobbe i tett samarbeid med psykisk helsevern for å gi psykisk syke et tilbud om behandling gjennom kulturelle uttrykk som et supplement til den vanlige behandlingen.

SU vil:

- Legge til rette for bruk av kulturelle aktiviteter og opplevelser som en del av folkehelsearbeidet.
- Satse mer på aktivitørfaget i videregående, og videreutvikle hva deres arbeidsoppdrag kan innebære.
- Etablere tilbud om gratis kunstterapi for unge.
- Etablere tilbud for fysisk aktivitet for ungdom i hele landet, med fokus på sunn og helsefremmende trening.
- Etablere sterke utdanningsløp for kunst-, uttrykks- og musikkterapeuter med god geografisk spredning.

Mangfoldig kultur

Samisk kultur

Grunnet historien med diskriminering av minoriteter, inkludert fornorskningspolitikken, har samisk kunst og kulturuttrykk blitt begrenset og synliggjøringen av den forhindret. Det er derfor spesielt viktig å legge til rette for og styrke arbeidet med synliggjøringen av samisk kunst og historie.

Samisk kunst og kulturaktivitet bidrar til å skape et allsidig kulturliv, og det er med på å styrke den samiske samhørigheten og identiteten. Sterk samhørighet og identitet skaper tilhørighet, trivsel og livskvalitet, og det bidrar til et levende lokalsamfunn der folk bor.

Samisk kunst og kultur skal ikke bare være tilgjengelig for samer. Alle skal ha mulighet til å oppleve samisk kunst og kultur. Det bør i større grad tilgjengeliggjøres for et bredere publikum, noe som også er positivt for å øke kunnskapen i den norske befolkningen om samer og den samiske kulturen. For å få et mangfoldig samisk kulturliv som alle skal få oppleve, må man øke støtten til de som jobber med samisk kultur.

Den samiske kulturen er viktig i hele landet, ikke bare i de samiske forvaltningsområdene. Innenfor de samiske forvaltningsområdene er samisk kultur i hovedsak godt ivaretatt allerede, men utenfor områdene som er dominert av samisk befolkning er tilbudene ofte dårligere. Selv lovpålagte tilbud som barnehager eller å få ha samisk som språk i skolen fungerer i dag såpass dårlig at noen velger det bort til fordel for norske tilbud. Dette er et tap for mangfoldet i kulturen vår.

SU vil:

- Øke støtten til de som jobber med samisk kunst og kultur.
- Tilgjengeliggjøre samisk kunst og kultur for et bredere publikum.
- Sikre et likeverdig tilbud for samisk språkopplæring som for de andre språkene i barnehage, grunnskole og videregående skole.
- Samiske barnehager skal finansieres av kommunen.

Integrering og språk

Vi er heldige som har et samfunn bestående av folk med ulik kulturell bakgrunn. Nye kulturuttrykk vi har fått gjennom innvandring har beriket oss og blitt viktig inventar i moderne norsk kultur. Folk som kommer til Norge må også få delta i tradisjonell norsk kultur på lik linje med de som er vokst opp med den. Samtidig er det viktig at de får mulighet til å dele sin kultur, slik at det blir en gjensidig kulturutveksling. Arenaer for kultur

er for mange en viktig inngang til sosialisering, språktrening, arbeidstrening og opplæring i normer i det norske samfunnet.

I Norge snakkes det mange forskjellige språk. Språket er ikke bare et kommunikasjonsmiddel, men det er også en del av folks kultur og identitet. Alle skal ha tilgang på, og muligheten til å snakke sitt morsmål. For å sørge for denne tilgangen må vi ha flere arenaer for språk slik at man får bruke språket sitt også utenfor hjemmet.

Tegnspråk er en viktig del av hørselshemmedes kultur, og bør styrkes som offisielt språk i Norge. Det er viktig at personer som har tegnspråk som førstespråk får bruke det i alle deler av samfunnet. Derfor må skolen være reelt tospråklig for elever som bruker tegnspråk. Tolketjenesten må styrkes for å sikre at personer som bruker tegnspråk kan delta både på jobb og på fritiden.

Det trengs økt andel bøker som tilrettelegger for folk med lese/skrivevansker, blinde og barn/ungdom. Det skal være bøker tilgjengelig på alle nivåer, og for alle aldersgrupper, uansett hva man liker å lese. Å utvide tilbudet med lydbøker og e-bøker, vil gjøre bøker mer tilgjengelig.

Opplæring i norsk er en viktig del av integreringen. Nynorsk er en del av norsk kultur og norsk hverdag, og for å kunne ta fullverdig del i den mangfoldige norske kulturen er nynorskkunnskaper viktig. Særlig viktig er dette for innvandrere som kommer til et nynorskområde. Konsekvensen av at innvandrere i nynorske kjerneområder bare lærer bokmål, er at de ikke blir språklig integrerte i lokalsamfunnet sitt. De vil ha problem med å lese lokalaviser, brev fra kommunen, hjelpe egne barn med skolelekser og å forstå dialekten. Man får ikke bli en del av kulturen der man bor. Derfor er det viktig å lovfeste retten til læremiddel og lærebøker for voksne innvandrere på bokmål og nynorsk til samme tid og samme pris.

Språk og språkpolitikk griper inn i alle deler av samfunnet, og vi har et kollektivt ansvar for å føre en likestilt språkpolitikk som bevarer begge de norske skriftspråkene. Mindre brukte skriftspråk trenger en solidarisk støtte som styrker dem.

SU vil:

- Sørge for at innvandrere med kulturfaglig bakgrunn får jobbe med faget sitt.
- Gi økonomisk støtte til de mange frivillige aktørene som fokuserer på integrering gjennom kultur, fordi de beste tilbudene bygges nedenfra.
- At etniske nordmenn blir eksponert for andre kulturer enn sin egen, gjennom interkulturelle museer og kafeer, kultur med annet opphav som del av Den Kulturelle Skolesekken og Den Kulturelle Spaserstokken, o.l.

- Se til at enkelte kommunale fritidstilbud skjer tett opp til skoletiden, for å hindre at barn og unge, spesielt jenter, som lever med negativ sosial kontroll hjemme mister sjansen til å delta i kulturlivet.
- Øke støtte til oversettelse av bøker til punktskrift, samt øke støtten til innlesning av lydbøker.
- Sikre støtte til kulturelle prosjekter på tegnspråk og andre minoritetsspråk.
- Gi voksne innvandrere lovfestet rett på læremiddel og lærebøker på bokmål og nynorsk til samme tid og samme pris.
- Få likestillingen av de norske skriftspråkene inn i Grunnloven.

Kultur i distriktet

Sentralisering av tjenester er et generelt problem i landet vårt. Lengre reisevei til legevakter, lensmannskontor, tingretter, skattekontor og til og med rådhus er en politisk bestemt realitet, og heller ikke kulturlivet får slippe - selv om styrken til kultur er nettopp det å være nær folk. Alle må ha enkel tilgang til kulturtilbudene i lokalsamfunnet sitt. Derfor må det opprettes en gratis busstjeneste med god dekning i distriktene som tar sikte på å frakte folk til kulturtilbudene.

SU vil:

- Sikre gode vilkår for lokale filmklubber, turnerende teaterforestillinger og andre aktører som bidrar til likeverdig kulturtilbud for by og bygd.
- Skape arenaer over hele landet hvor kunstnere får presentere sine verk.
- Instruere Kulturrådet til å vektlegge geografisk spredning når de tildeler Statens Kunstnerstipend.
- Øke andelen av kinoer som er kommunalt eid.
- Helhetlig gjennomgå fordeling av tippemidler.
- Opprette en gratis busstjeneste for frakting til og fra kulturtilbud i lokalsamfunnet.

Kulturarv

Kulturelle minnesmerker og kulturhistorie er helt sentralt for å bevare historien om hvem vi er, og hva vi har gjort opp igjennom tidene. Over hele landet finnes det viktige minnesmerker, bygninger og objekter som bidrar til å skape et bilde av den norske, samiske og kvenske kulturen gjennom tidene. Vi må sikre både den materielle og immaterielle kulturarven vår. Et eksempel på den immaterielle kulturarven er tidsvitnene som har opplevd viktige prosesser i norsk historie. Dette er mennesker som levde gjennom blant annet fornorskningspolitikken og behandlingen av skeive på 50-tallet. Gjennom å styrke

arkiveringen og sikringen av denne kunnskapen kan vi sørge for at denne delen av kulturarven også er tilgjengelig for kommende generasjoner.

Ofta kan minnene gå tapt fordi man ikke verdsetter den kulturelle verdien de innehar, eller fordi det er for få ressurser til å verne om de. Mange blir ikke gjort tilgjengelige nok for allmennheten, enten ved at det ikke er noen generell kunnskap om hvor det kan finnes eller ved at formidlingen rundt minnenes betydning ikke er tilstrekkelig tilgjengelig for alle. Dette fører til at mange går glipp av sin egen lokalhistorie, samt sentral kulturhistorie forøvrig.

Ettersom befolkningen stadig vokser, og kapitalismens grep om økonomien vår styrkes, kan nybygg og utvidelser gå på bekostning av viktige kulturelle minnesmerker. Vi må sette brems for at det bygges ut monsterveier som begraver verdifull natur. Naturen står for en stor del av de norske kulturminnene, og derfor er kampen mot unødige nedbygging av naturen viktig for å verne kulturen. Noen ganger kan det oppstå interessekonflikter mellom ulike kulturinteresser, som for eksempel om det planlegges idrettsanlegg på områder med kulturminner. Her mener vi kulturminnene må vektes høyest, da disse er uerstattelige. Vi må sørge for at verneverdige bygg og områder blir bevart. En tankegang om vern gjennom bruk må være ledende, for eksempel ved å tilby verneverdige bygninger som i dag ikke har noen funksjon til kunstnere eller andre tiltak som sikrer at byggene ikke står tomme. Det er riksantikvaren, folket og historien som skal bestemme kulturelle steders verdi, ikke kapitalistene.

SU vil:

- Ved interessekonflikter må kulturminner vernes om.
- Styrke riksantikvarens posisjon i spørsmål om å fjerne eller endre viktige historiske minnesmerker.
- Øke støtten til prosjekter som sikrer den immaterielle kulturarven vår, som for eksempel Skeivt arkiv.
- Ta sikte på vern gjennom bruk for tomme bygninger av høy kulturell verdi.
- Gi støtte til prosjekter som jobber for å bevare og fremme lokal, norsk, samisk og kvensk kulturarv.
- Sikre midler til fylkeskommuner og kommuner øremerket for å ta vare på kulturminner og formidling.
- Skape lokale, digitale informasjonsplattformer i alle kommuner for å øke tilgjengeligheten til lokalhistorien.

Rettferdig kultur

Arbeidsvilkår

Et flertall av kulturarbeidere er ikke fast ansatte på ett sted, men jobber frilans eller er avhengige av å jobbe på mer kortvarige prosjekter med midlertidige kontrakter. Dermed svekkes mulighetene deres til foreldrepermisjon, sykepenger og pensjonssparing. Kulturlivet er også ekstra utsatt for uryddige oppdrag og svart arbeid, og det hjelper ikke at godt under halvparten av arbeidere innen kultur og annen tjenesteyting er fagorganisert. Kunstnere fortjener like faste rammer for sitt arbeid som andre arbeidstakere.

I dag finnes allerede Skuespiller- og danseralliansen som sikrer skuespillere og dansere arbeid mellom prosjekter. Dette konseptet må etableres for musikere og kunstnere, slik at enda flere kulturarbeidere får muligheten til å få et sikrere og mer stabilt arbeidsliv. Alliansene skal gi utøvere mulighet til å jobbe med, og utvikle, sitt fagfelt. I tillegg bør alliansene sikre utøvere tilgang på foreldrepermisjon, sykepenger og pensjonssparing.

En kulturbransje som domineres av frilansarbeid, innleie og midlertidige ansettelse er sårbare for å gå glipp av de tre ordningene nevnt ovenfor. Der arbeidsgivere ellers i arbeidslivet betaler inn en arbeidsgiveravgift til staten for å gi sine ansatte disse rettighetene, har man i dag svakere ordninger i denne delen av arbeidslivet. Dette kan løses gjennom å etablere en oppdragsgiveravgift, samt å sikre alle arbeidstakere pensjon fra første krone, slik at arbeidsgivere ikke kan benytte seg av altfor vanlige unntak som å ikke pensjonsspare for ansatte under 20 år eller ikke pensjonsspare for ansatte som har jobbet i bedriften i mindre enn 2 år.

SU vil:

- Gi kunstnere stabilitet og arbeidsro i form av forutsigbare inntekter og forenklede rapporteringskrav.
- Flere kunstnere skal kunne ta seg faste jobber.
- Kreve at oppdragsgivere betaler en oppdragsgiveravgift til staten som skal sikre frilansere bedre sosiale rettigheter, tilsvarende arbeidsgiveravgiften som kreves ved ansettelse.
- At staten stiller krav til sine institusjoner om hele og faste stillinger som hovedregel.
- At staten stiller krav til sine institusjoner om å ansette mennesker med minoritetsbakgrunn, samt sikre god kjønnsbalanse blant de ansatte.
- Opprette allianser for kunstnere og musikere på lik linje med Skuespiller- og danseralliansen.

- Trygge arbeidsmiljøet gjennom at likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) utreder omfanget av seksuell trakassering og mobbing i kulturlivet. Arbeidsgivere og oppdragsgiver stilles ansvarlig for å forebygge seksuell trakassering og mobbing og å sørge for at seksuell trakassering og mobbing raskt får konsekvenser for den som trakasseres.
- Minst 50% av alle som mottar offentlige kulturmidler skal være kvinner.

Private aktører

Et rikt og fritt kulturliv er avgjørende for utvikling av debatt, meningsdannelse, samfunnskritikk, opplysning og andre ting vi trenger i et reelt demokrati. Flere av de private aktørene i Norge spiller en viktig rolle for å finansiere kultur i landet. I mange sammenhenger er det bare positivt, men i noen sammenhenger blir makten som ligger i å betale for produksjon av kultur utnyttet til å forme kultur. Da blir det en politisk oppgave å legge rammer som sikrer kunstnerisk frihet i samfunnet. Det er også et mål at store overskudd fra inntekter i kulturlivet kommer tilbake til fellesskapet, gjennom det offentlige eller frivillig organisering, heller enn å havne hos kommersielle eiere.

SU vil:

- Ha tydelig merking av hvem som har betalt for innholdet i de tilfeller en kunstner har produsert noe på et spesifikt oppdrag fra en privat aktør.
- Skrote gaveforsterkningsordninga som i dag bidrar til at offentlige midler fordeles skeivt og i større grad ender opp hos store aktører i storbyene.
- Innføre krav om at privateide kunstverker av allmenn interesse skal stilles tilgjengelig for visning i museer og gallerier med jevne mellomrom.
- At allemannsretten om fri ferdsel i natur også etterstrebes som prinsipp om fri tilgang til kunst.
- Holde fast ved at kulturelle tjenester er unntatt merverdiavgiften, men innføre merverdiavgift på materiell kunst, og kreve at eierskap til dyre kunstverk omfattes av formueskatten.

Ytringsfrihet

Vi lever i en tid der ytringsfriheten er diskutert og det eksisterer en viss usikkerhet til hvor ytringsfrihetens grenser går. En viktig grunnleggende tanke er at ytringsfriheten til et individ stopper der den begrenser et annet individs ytringsfrihet. Hatprat, trakassering og trusler burde ikke anses som frie ytringer. Dette er spesielt viktig for kulturrommet, der mye av det som produseres kan provosere. Det finnes en rekke eksempler på kunstnere, musikere og skuespillere som har presentert et verk eller en forestilling for verden og blitt tvunget til å trekke den tilbake på grunn av press fra et støtt publikum. Mange kulturskapere mangler det grunnleggende sterke støtteapparatet som arbeidstakere i andre sektorer har rundt seg i form av nære kolleger og fagforeninger, og dermed kan angrep på kulturskaperes virke ramme ekstra kraftig. Dette fører til et mer begrenset handlingsrom, hvor man selvsensurerer arbeidet sitt i frykt for å oppleve trakassering, hatprat eller trusler.

Kunsten skal kunne utfordre maktapparatet, mennesker og interesser på måter som kan oppleves ubehagelig, det er en del av kunstens frihet. Ofte er det det politiske som blir utfordret, det er derfor viktig at det er fellesskapet som finansierer kunsten, og at dette skjer innenfor faglige og forutsigbare rammer. Kunsten skal ikke være underlagt noen form for politisk kontroll, vi må sikre dette gjennom å opprettholde prinsippet om at finansieringen skal være på en armlengdes avstand fra politikken.

Ytringsfriheten er grunnleggende viktig i et demokratisk samfunn. Den må vernes om, men den må også spisses inn slik at det er tydelig hva den omfatter. Denne innspissingen kan det ikke være individet som står for, her må vi ha kollektive retningslinjer som presiserer betydningen av ytringsfrihetsbegrepet. Disse retningslinjene skal være tydelige på distinksjonen mellom hatprat og trusler, og frie ytringer.

SU vil:

- Innføre bøtelegging av hatprat på nett.
- Bygge opp en infrastruktur som verner om utøvere som er utsatt for hatprat, trakassering og trusler.
- Sikre og styrke prinsippet om at finansiering av kunsten skal være på en armlengdes avstand fra politikken.
- Styrke retten til eget arbeid gjennom en tydelig opphavsrettslov.
- Sikre kulturprodusenter kompensasjon for bruk av deres arbeidere.
- Hindre at offentlige midler gis til aktører som har diskriminerende praksis.